

Lausuntoyhteenveto hallituksen esityksestä laiksi väylämaksulain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Virkavalmistelun aikana esityksen sisältöön pyydettiin huhtikuun 2020 alussa kommentteja väylämaksun kantamisesta vastaavalta Tullilta, valtiovarainministeriöltä, Liikenne- ja viestintävirastolta, työ- ja elinkeinoministeriöltä sekä Huoltovarmuuskeskukselta. Hallituksen esityksen pääsisältö ei muuttunut tässä vaiheessa. Kommenttien jälkeen esitykseen tehtiin lähinnä lakitekniisiä ja terminologisia tarkennuksia. Mainitut virastot tahot kannattivat esitystä valtiovarainministeriötä lukuun ottamatta. Valtiovarainministeriö toisti kielteisen kantansa varsinaisen lausuntokierroksen aikana.

Esitysluonnoksesta järjestettiin yleinen lausuntokierros lausuntopalvelussa 24.–28.4.2020. Valmistelun kiireellisyyden vuoksi lausuntoaika oli lyhyt. Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle lähetettiin erillinen lausuntopyyntö 28.4.2020. Lausuneista tahoista päätellen tieto lausuntopyynnöstä oli levinnyt laajalle. Lausuntoja annettiin lausuntopalvelun kautta 23 kappaletta. Lausujat edustivat etujärjestöinä tai yrityksinä kauppamerenkulun ja logistiikan alaa ja niiden asiakaskuntaa laajasti. Myös eräät virastot lausivat asiasta. Valtiovarainministeriö lähetti lausuntonsa suoraan valmistelijoille. Lisäksi saatiin lausunto yhdeltä yksityishenkilöltä.

Yleisesti katsoen, hallituksen esitystä väylämaksun poistamiseksi vuodelta 2020 kannatettiin. Useissa lausunnoissa otettiin kantaa myös tuleviin väylämaksuratkaisuihin vuonna 2021 ja sen jälkeen. Nyt esitetään vain lausuttavana ollutta hallituksen esitystä, eli väylämaksun poistoa vuonna 2020, koskeva lausuntoyhteenveto. Lausuntokierroksella saadun palautteen perusteella esitykseen tehtiin joitakin teknisluonteisia korjauksia ja täsmennyksiä, mutta ei varsinaisia sisällöllisiä muutoksia.

Esitystä tukivat ilman erityisiä sisällöllisiä huomioita Satamaoperaattorit ry, Eckerö Line, Keskuskauppakamari sekä Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Kymenlaakson kauppakamarit, Helsingin Satama Oy, Palvelualojen työnantajat PALTA ry, Suomen Laivameklariliitto ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Satamaliitto ry, Suomen Varustamot ry, Satakuntaliitto, Metsäteollisuus ry, Suomen Transitoliikenneyhdistys ry, Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry, HaminaKotka Satama Oy, Finnlines Oyj ja Suomen Vesitieteyhdistys. Lisäksi Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Väylävirasto ja Liikenne- ja viestintävirasto kannattivat esitystä. Perusteluina esitettiin muun muassa varustamojen ja logististen ketjujen taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen sekä merikuljetusyhteyksien ja huoltovarmuuden toimivuuden ylläpitäminen. Liikenne- ja viestintävirasto piti tärkeänä sitä, että 13 §:n väylämaksuilmoitusvelvoite säilyy, koska ilmoituksen sisältämää tietoa tarvitaan myös muihin viranomaistehtäviin, kuten jääluokkaluettelon ylläpitoon.

ESL Shipping Oy totesi väylämaksun poistamisen tarpeelliseksi toimenpiteeksi, mutta nosti esille sen, että väylämaksu tulisi poistaa ja palauttaa ainoastaan jäämaksuluokkiin 1 A Super, 1 A, 1 B ja 1 C kuuluvien alusten osalta. Tätä alempiin jäämaksuluokkiin kuuluvat alukset eivät ole panostaneet talvimerenkulun toimivuuteen ja korkeampiin kustannuksiin, eikä niiden tule hyötyä maksujen poistosta.

Suomen Yrittäjät ry piti esitystä kriisin vuoksi ymmärrettävänä, mutta kuitenkin korosti, että suunnatun tuen tulee olla väliaikainen edesauttaen vientiteollisuutta ja varustamoita kriisin yli. Tämän jälkeen eri yritystukimuotoja on syytä tarkastella kriittisesti niiden hyötyihin nähden.

Oy Helsinki Chartering Ab kannatti merenkulun kustannusten alentamista väliaikaisesti.

Valtiovarainministeriö totesi esitystä vastustavassa lausunnossaan, että väylämaksua on kannettu puolitettuna vuodesta 2015 alkaen ja puolituksen perusteiden (rikkidirektiiviin sopeutuminen) poistuttua se päättyisi vuoteen 2020. Hallituksen esityksen kompensatiovaikutuksista pääosa kohdentuisi lastialusliikenteelle, vaikka niiden tilannetta ei pidetä merkittävästi heikentyneenä nykyisessä poikkeustilanteessa ja lisäksi lastialuksiin on siirtynyt lentorahtia. Matkustaja-alusvarustamoille kompensatio olisi vähäisempi, noin kolmasosa lastialusten summasta. Kesäkauden risteilijöille ei kohdentuisi kompensatioita liikenteen jäädessä pois. Epidemiaan liittyvien negatiivisten vaikutusten pienentämiseksi hallitus on jo päättänyt useista erilaisista tukitoimista, kuten Finnveran rahoitusvaltuuksien nosto, Business Finlandin tuet pk-yrityksille, Huoltovarmuuskeskusten tuki merikuljetuksille sekä työeläke- ja työeläkevakuutusmaksujen maksuaikojen pidennykset ja maksujen alennukset. Taloudellinen tilanne on heikkenemässä poikkeuksellisen voimakkaasti ja nopeasti, ja sillä on merkittävä vaikutus julkisen talouden rahoitusasemaan. Tavoitteena tulee olla kohdentaa julkisen sektorin voimavarat niiden mahdollisimman suuren vaikuttavuuden mukaan. Ottaen huomioon jo tehdyt päätökset merenkulkualan tukemiseksi, väylämaksun poistaminen ei ole valtiovarainministeriön mukaan tarkoituksenmukaista vallitsevassa tilanteessa.